

המדינה כולה היתה ערה לביוון. הכנסת ה'12 החלה את דרכה בקומדיה עלובה. שבה הופיעו הנבחרים כמוקיונים.

כאשר זרמו הח'כים והמוזמנים מהאולם אל המיזנון, בתום הישיבה הראשונה של הכנסת ה'12, היתה בפני כולם מילה אחת, כאילו על פי הסכמה: ביי זיון.

בכל ימי 11 הכנסות הקודמות, לא היה מחזה כזה.

שנוטה הכפר. פתח במחול זקן חברייה הכנסת. רצה הגורל כי העובדות הביולוגיות ינחילו מעמד זה דווקא לאייר שפירנצק — בנו של היו"ד הראשון של הכנסת.

שפירנצק אינו רק חבר בסיעה קיצונית קטנה — "מולדת" של רחבעם (גנר"ד) זאבי, שוחרר הסנספור — אלא גם אדם שאינו מצטיין בחוכמתו. "שוטה הכפר", הגדיר אותו אחד מעמיתיו החרשים, בתום הישיבה.

שפירנצק הבן הירשה לעצמו לשאת נאום ארוך על דיעותיו הפוליטיות — דבר בלתי נראה מצד איש שנקרא מסי בות ביולוגיות למלא תפקיד סכני קצר. התגובות הנועמות יצרו אווירה של פסטיבל בישיבה שאמורה היתה להיות תגנית.

הקארניבל. הפסטיבל הפך לקארניבל כאשר בא תורם של הח'כים להציג את אמניהם. לפי החוק, עליהם לאמר: "מתחייב אני" ותו לא. נקבע מומן כי כל תוספת פוסלת את ההצעה.

אולם אנשי השמאל כולו — ר"ק, מפ"ם, ר"ח, המתקדמת, עבראליהאב, דראושה וגם אברהם כורג — החליטו לעשות הפגנה. כל אחד הוסיף כמה פסוקים משלו. הדבר הפך את המעמד לקירקס, כאשר כל הצהרה חדשה מעוררת גלי צחוק וקריאות לעג.

כל ההצהרות האלה היו פטולות. אך כאשר בא תורם של הח'כים לבחור ביו"ד החדש, והתברר כי מצהיריהם לא יוכלו להשתתף בהצבעה, פרצה מתומה נוספת. הם ביקשו מחילה והודו רמנות להשמיע הצהרה חוקית. הרשות ניתנה להם, והמוקדים התקפלו.

הכל בגלל מיכתב קטן

ל שריהמעריך נודע השכוע על קיומו של מיכתב — המיכתב בהא-היריעה. מאז אין הנושא יורד מהפרק בחרייה החדרים: מתי נוסח המיכתב? מה נוסחו המדויקים? מי היה בעל הרעיון?

מהו המיכתב המיסטורי, שהעלה את לחץ החרים אצל כמה משרייה מערך, שהעלה את מחירי הרתיים כקלחת הפר ליטית, ושגרם לליכוד להודו ולסגור עם הרתיים גם במחיר כבד כמו "מיהו יהודי"?

הנה השתלשלות העניינים סביב המיכתב:

● **כמוצאי שבת,** לפני שכוע, קיב"ל גורמים שונים במערך שיחות-טלפון רחופות מהרב מנחם פרוש, הרב אלטר (אחיו של הרבי מגור) ואישים נוספים מבין החרדים.

בכרייה מערך התרשמו של גורמים החרדים לא היה כליכך נעים לקרוא לילך בשמו: הם רצו בערכיות בכתב על העניינים החשובים להם. כשיחות פרטיות התבטאו האישים שקשה יהיה להם להגיע לסיכומים עם המערך על-סמך הבטחות שניתנו להם בעל-פה על ידי רפי אררי, שליחו של שימעון פרס. בעיקר דבק הגורמים את עמדותיהם של יצחק רבין ומשה שחל.

● **שחל טילפן** לפרס ומסר לו את מסר שקיבלו הוא ועמיתיו. פרס לא טרח לדווח לשחל שהוא נמצא באותו הזמן עם אררי, בעיצומו של משאומתן עם הרתיים, בירושלים.

● **במוצאי שבת,** סמוך לחצות, קיב"ל רבין שיחות-טלפון בביתו מהרב פרוש. רוח הרבנים היתה רומה.

● **נציגי ש"ס** הגיעו, בינתיים, למשאומתן עם אררי, כשהם מלווים בערד-רדין — הודו גלאס. הפרקליט המימלה ידע בדיוק מה יספק את מרשיו בשעת-לילה מאוחרת טילפן אחד מנציגי ש"ס לאחד מבכירי המערך ו הודיע לו: "אתם חייבים להכניס לפער לה את רבין? לא ניתן להעמיד מול גנרל (ארק שרון מהליכוד) את רפי אררי"?

● **במקביל** שלח הרבי מלובאניץ' נציג לישראל. השר משה שחל הופתע לקבל שיחות-טלפון ממלון מרכז בירושלים, חדר 204. האישי, חיים צ'סלר, ביקש משחל דברים ספציפיים יותר מאשר כבד הגיעו לאוזניו.

● **4 לפנות בוקר,** טילפן האישי שנית לשחל הודיע לו: "ארק שרון עומד להביא מיכתב, כתשובה למיכתב

למרבית-הפלא, רק ארבעה מהמשתתפים סלרו מההתחייבות. היו אלה יצחק נבון, גר יעקובי, יעקב צור ומד"כ ליהמיפלגה, עוזי ברעם. השאר הצביעו בהתלהבות כער. עוז וייצמן ומר טה גור הפתיעו באומרים: "זה בכלל לא חשוב! אנחנו לא מוותרים על מייודע מה... לעומתם, נזעקו צור ויעקובי והתריעו בחומרה: "זהו מישגה לאומי"!

אררי, פרש, שחל. העלית את סחיר הרתיים לאין שיעורו.

שלכם" שחל נדהם וברק באיזה מיכתב מדובר. תשובה מוסמכת לא קיבל.

● **במקביל** גבר לחצם של הרתיים לשתף במשאומתן את יצחק רבין. בעיקבות לחץ זה נולדה הפגישה של רבין ופרס עם הרב עובדיה יוסף. אולם היא התקיימה מאוחר מדי, אחרי שנוצרו מישקעים של איראמו של הרתיים כלפי המערך.

● **ביום הראשון,** סמוך לשעה 10 בבוקר, הופסקה לפתע ישיבת-הממשלה, ושרי המערך הוועקו לישיבת-החופה של "שרינו". הישיבה התנהלה כשבין משרד ראש-הממשלה, בחרו של שימעון פרס בלישכת ממלא-מקום ראש-הממשלה.

מה היה הנושא הבהול לשמו הוועקו השרים?

השאלה: האם ניתן להתחייב כלפי הרתיים, בשם המערך, כיצד יצביעו חברייה מערך על הצעת-החוק "מיהו יהודי"?

ההחלטה להתחייב לפני הרתיים למען השילטון התקבלה ברוב קולות. ● **איש מבין** המשתתפים לא הבין את פשר הבהילות של זימן הישיבה. המיסטוריון התחיל להתפור רק כעבור כמה שעות. לשרים הגדמהים הסתבר שהיתה זאת ישיבה לצורך אישור רטי ריאקטיבי של מיכתב, שנמסר בשעות-הבוקר המוקדמות — כמה שעות לפני הישיבה הגורלית-כביכול.

רפי אררי — כך סיפרו השרים הנודעים מפה לאוזן — מסר לאנשיו של הרב אליעזר שך, על רעתו של פרס, מיכתב שהכיל התחייבות כלשהי. התיכנסות-החרים כאה להטביע עליו חרית-גומי. הבהילות נועדה לטשטש את הסדר הכרונולוגי — פער השעות בין מסירת המיכתב לבין אישורו על-ידי השרים.

למעשה: שום פרום מוסמך ושאניר מוסמך לא אישר מתן התחייבות כל-שהי, בשעה שזו כבר נמסרה לרתיים.

מה גרם לפער זה?

שבור ורצוץ. המומחים הסתמכו על הערכה אחת: הקואליציה הרחבה כראית לראשי הליכוד והמעריך.

לשימעון פרס כמעט ולא נותרה ברירה. הובע הוא נראה שבור ורצוץ. אם לא יכנס המערך לקואליציה ויצטרף לדת למחתרת, קרוב לוודאי כי מנהיגותו של פרס תישבר. אין הוא מנציג היגאופוזיציה, והמיפלגה תצטרף להשתנות מאוד כדי למלא פונקציה כזאת. הצטרפותו לממשלה החדשה, כשר בכיר, היא הדרך היחידה להצלתו. גם לרבין כראי להיכנס לממשלה,

שבה יהיה הנציג הבכיר של המערך. גם לו אין עתיד באופוזיציה. מכיוון שאין ספק לגבי נכונות הליכוד להשאירו ב"תפקיד שרייה שחונן, הוא מעוניין בקואליציה רחבה כמעט בכל מחיר. הוא מוכן לבוא על ארבע, אמרו יריביו. הבעיות הכלכליות של מיפעלי-ההסתדרות רחפות גם הן להזטרפות לממשלה.

כולם מזורפים, אך... קואליציה כזאת נוחה גם ליצחק שמיר יותר מכל אחרת.

קשה לשלוט בראש קואליציה צרה, שבה יש שלוש מיפלגות לאומניות קטנות וארבע מיפלגות רחבות. אמר איש-ליכוד: "כולם מטורפים, אך כל אחד מהם מטורף בצורה אחרת!"

ממשלה כזאת תהיה חשופה למשבר רים ולסחיטה בלתי-פוסקים. כבר עכשיו קשה להגיע להסכם על חלוקת התיקים, מול התיאבון המטורף של סיעות קטנות. בעיית "מיהו יהודי" התגלתה לש-

מיכתב קטן

עד הרגע, אין איש — גם לא מבין השרים הבכירים ביותר — יודע למה במרויך התחייב לרתיים, באמצעותו הארביה של אררי.

● **ביום השלישי,** ב"11.00 בבוקר, התקיימה ישיבה כהולה נוספת של "שרינו". היה זה אחרי הודעת ש"ס על הליכתה עם הליכוד. ההודעה היתה צורבת יותר על רקע נייכות-ליבם של פרס-אררי, שהתגלתה לבכירייה מערך באיחור קל.

רוב המשתתפים היו ממורמרים על ההתפתחויות האחרונות, ואחד העיר כסארקאזם: "לשם מה אנחנו מקיימים את הישיבה הזאת? ממילא ניתנו התחייבויות חשובות לפני ששאלו את רעתנו, אז שזה יימשך כך..."

פרס, הנפגע התמיד, השיב: "אינני מצטער לרגע על שניהלנו משאומתן עם הרתיים!"

יעקב צור: "דווקא יש לך על מה להצטער! העלית את מחירם של הרתיים לאין שיעורו!"

פרס נפגע עוד יותר וענה כהרגלו: "על סמך מה אתה אומר זאת?"

צור: "על סמך המציאות!"

● **מאז היוודע** תעלומת המיכתב המיסטורי, סוערות הרוחות בקרב בכירייה מערך עוד יותר נגר פרס, מקורביו ושיטות-עבודתו. בימים האחרונים התקיימו ארוחות-צהריים וארוחות-בוקר של בכירייה מערך, ל צורך "החלפת-דיעות". או, בשפה עדינה פחות: תיאום עמדות בענייניו של פרס.

פרס נאלץ להכיר במציאות החדשה. משהציע את יוסי ביילין לשליחו בצוות המשאומתן. הסודי עם הליכוד לקראת ממשלת-אחדות, השיבו לו החברים: "גיטי" הם רצו במטה גור. גור אינו נמנה, כלשון המעטה, עם עושי רביו של פרס.

פרס נבהל. משהגה שפרה על צוות שיכלול את משה שחל וחיים בר-לב. "אלה", התבטא שר בכיר במערך השכוע, "לפחות לא יכתבו בשמי מיכ"תביס!"

מיר כסכנה הרבה יותר חמורה מכפי שהעריך תחילה (ראה סיטנרת). הרב הממשלה החושש בארצות-הברית, שכ התחילה להתגבש, מנבא רעות לישראל. אל אנשיה כבר התחילו להתייחס אל ממשלת-שמיר הצפוייה, האלמונית-רמית, כאל "ממשלת-האית-אללה". מיתקפת-השילוש של אשף צוברת אף היא תאוצה (ראה כתבה).

מול סכנות חרשות אלה, המאיימות לא רק על המדיניות של שמיר אלא גם על הסיוע הכלכלי האמריקאי לישראל, נוח הרבה יותר להתייבב בממשלה רחבה, שבה יש חלק למערך, הנחשב כ"חול" כ-מתון".

בקומה ששופה. מול שיקולים אלה עומדים רברים אירציונליים, שקשה להתעלם מהם.

שמיר אינו אוהב את פרס. הוא רוצה להשפיל אותו. הוא רוצה שיבוא "על ארבע". בין השאר הוצע למסור לפרס את משרד-האוצר, אך להוציא ממנו כמה מן הסמכויות המרכזיות — דבר שהיה מהווה סטיית-לחי אישית לפרס. אילו קיבל המערך תנאים אלה, היה מוריד את עצמו לדרגת מיפלגה קטנה, כמעט כסדר-גודל של ש"ס, ומגמד את עצמו.

מכאן פער ההערכות. מי שראה מקי רוב את שמיר ופרס היה פסימי לגבי הקמת הממשלה הרחבה. ואילו מי שקל את ההגיון הפוליטי האובייקטיבי, האמין כי קואליציה כזאת תקום. שמיר מנהל מילחמה פסיכולוגית, התנתמו הרגולים בקואליציה רחבה. בסוף יסכים לשתף את המערך, וזה ייכנס לממשלה — אם לא על ארבע, אז בקומה ששופה."

ישר כפרגל. כאנדרלמוסיה הכלית לית שנישבו — כרגיל — כל המאניפולציות של המערך, ונבחר איש-הליכוד, רב בילנסקי, כיו"ד הכנסת. בחירתו עוררה רגשות מעורבים. מצד אחד ידוע שילנסקי כאדם הוגן, ישר כמו סרגל, ליברלי בענייני-פרנסים

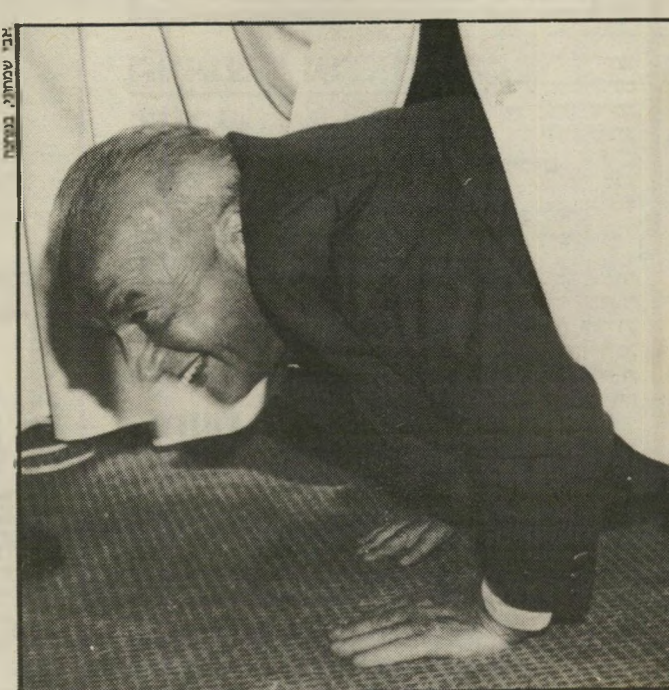
אולם רבים קיוו כי "התפקיד עושה את האדם", וכי שילנסקי יתמתן. ואכן, נאמו עם היבחרו היה מתון ומאוזן, ונעדר בו הפאתוס הצורם שציינו רבים מנאומו בעבר. היתה זאת נקודת-האור היחידה במושב הראשון העגום של הכנסת ה'12.

העיר אחד העורכים: "אם כך זה התחיל, מה יהיה ההמשך?"

המשלה על ארבע

כל המוסמים האמינו: תקום קואליציה רחבה. אך הקרובים לעניין טענו: הסיכויים קלושים. מדוע?

אווירה מוזרה שררה בימים האחרונים בצמרת. כל הקרובים למשאומתן חזרו והדגישו כי הסיכויים להקמת קואליציה רחבה קלושים. ואילו כל המומחים האמינו כי קואליציה כזאת אכן תקום בסוף.

יצחק רבין על ארבע (במסיבה) אם לא על ארבע, אז בקומה ששופה"